

Na de verbreiding in het algemeen en in Pommeren in het bijzonder volgt de biologie, voor zoover daarvan uit het betreffende landsdeel bijzonderheden bekend geworden zijn. En daar de beide schrijvers zelf vaak in de gelegenheid waren waarnemingen te verrichten, is het niet te verwonderen, dat juist dit onderdeel het werk zoo belangrijk maakt. In het bijzonder vestig ik de aandacht op de verleden jaar in ons land ontdekte *Pelosia obtusa* H. S. (p. 147), heelemaal niet zoo'n zeldzaamheid, als velen nog meenen. Het komt er slechts op aan in den goeden tijd (Pommeren: 30-6 tot 23-7) op de juiste plaats (moerassige gebieden) met licht te gaan vangen. De ♂♂ zijn „jahrweise häufig”, wat eveneens in de Fransche moerassen vastgesteld werd. Ook de biologie is al goed bekend. Zie ook de vroegere publicaties van Urban (Stett. E. Z., vol. 93 en vol. 94) en B. Stehlik, „Raupe von *Pelosia obtusa* H.-Sch. in Polen entdeckt” (Ent. Rundsch., vol. 55, p. 565—567, 1938), in welke laatste publicatie tevens te lezen is, dat in 1938 ook te Zielinieć bij Posen een tamelijk groot aantal exx. op licht werden gevangen tusschen 1 en 30 Juli.

Bijzondere vermelding verdient de uitvoerige behandeling der verschilpunten van sommige moeilijk te onderscheiden soorten. De variabiliteit is in den regel slechts summier behandeld en dit onderdeel bevat dan ook weinig origineele opmerkingen.

Resumeerende kunnen we vaststellen, dat de Pommersche publicatie tot het soort behoort, waarvan elk ernstig Lepidopteroloog kennis moet nemen. Hij zal er veel in vinden, dat nieuw voor hem is.

Amsterdam.

B. J. LEMPKE.

Bibliographische bijdrage IX.

1. Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven. — Gedaantewisseling en Levenswijze der Insecten. Met een menigte afbeeldingen. Haarlem. A. C. Kruseman. 1870. 8°. pp. 1—X; 1—457; 4 Platen; Fig. 1—251.

In de „Natuurhistorische Bibliotheek” uitgegeven door A. C. Kruseman, verscheen het boek van Snellen van Vollenhoven als tweede in de reeks. Het werk, zeer duidelijk eene bewerking van *Figuiér Les Insectes*, werd in 10 afleveringen gepubliceerd, waarvan de collationering hier volgt:

- Afl. 1. Groote plaat; pp. 1—48; fig. 1—32. 1869, Jan.
De 1 op den omslag van de afl. is gedrukt.
- „ 2. „ „ ; pp. 49—96; fig. 33—47. 1869,
Maart. De 2 is gedrukt.

- Afl. 3. Groote plaat; pp. 97—144; fig. 48—69. 1869.
 Maart. De 3 geschreven.
 „ 4. „ „ ; pp. 145—192; fig. 70—103. 1869,
 Jan. De gedrukte 1 is doorgeschrapt
 en in 4 veranderd.
 „ 5. pp. 193—242; Fig. 104—132. 1869, Maart. 5 ge-
 schreven.
 „ 6. pp. 243—290; fig. 133—166. 1869, Maart. 6 ge-
 schreven.
 „ 7. pp. 291—338; fig. 167—205. 1870. Geen maand
 vermeld, 7 gedrukt.
 „ 8. pp. 339—386; fig. 206—236. 1870. Geen maand
 vermeld, 8 gedrukt.
 „ 9. pp. 387—434; fig. 237—248. 1870. Geen maand
 vermeld, 9 gedrukt.
 „ 10. pp. 435—457; fig. 249—251; pp. I—X. 1870. Geen
 maand vermeld, 10 gedrukt.

Aan het exemplaar, dat voor collationeering diende, ontbreekt een der vier groote platen; vermoedelijk was deze bij afl. 2 afgegeven.

Ofschoon de jaar-data wel juist zullen zijn, zoo bestaat voor afl. 3—6 gerechte twijfel of de maand-datum op p. 4 van den omslag gedrukt, wel Maart zal zijn. Voor 4 is de maand-datum zeker onjuist, daar voor deze aflevering de overgeschoten omslagen van aflevering 1 zijn gebruikt. Waar tegenwoordig als het ware jacht gemaakt wordt op afleverings-omslagen voor de bibliographie, is het niet overbodig er op te wijzen, dat deze dateeringen met groote reserve dienen te worden gebruikt. Dit bleek ook reeds bij mijne bibliographie van het zoo recente werk van J. Th. Oude-
 m a n s.

Het fonds van Sn. v. Vollenhoven's boek ging later over aan den Amsterdamschen uitgever G. L. Funke. Deze gaf het op nieuw uit in 1876, onder den titel: „De Insecten. Hunne Gedaantewisseling en Levenswijze”. Dat dit geen her-uitgave is, blijkt overduidelijk, daar op p. X dezelfde drukfouten als in de eerste uitgave vermeld worden en fig. 74 nog steeds onderste boven staat.

2. Dr. J. E. Rombouts. — De dieren van Nederland. Eene handleiding tot het Determineeren der Inlandsche Dieren. Met 421 in den tekst gedrukte afbeeldingen. — Haarlem. Kruseman & Tjeenk Willink. 1875. 8°. 10 pag.; pp. 1—255; fig. 1—421; pp. I—XVI.

Ook dit werk werd in afleveringen uitgegeven. Het motief om de collationeering kritisch weer te geven, berust op dezelfde overweging als die, welke voor de bibliographie van het voorgaande werk geldt. Ook hier toch bewijst de

collationeering de betrekkelijke waarde van gegevens aan oorspronkelijke afleverings-omslagen ontleend. Het boekje begon in Juni 1874 te verschijnen, volgens het voorloopige voorwoord. Het werd op 5 à 6 afleveringen begroot en het aantal afbeeldingen op ruim 400, zooals op alle omslagen, zelfs nog achter op de vijfde, de slot-aflevering, vermeld werd.

Suringar's planten-determinatie-werk diende den schrijver als voorbeeld. Bij de insecten gingen de dichotomische tabellen slechts tot genera, waarvan de schrijver het aantal zeer beperkt hield. Toch heeft dit werkje zijn verdienste en verscheen het lang voor *Acloque* en andere dergelijke synopses.

Ofschoon alle afleveringen evenals het voorloopige titelblad het jaartal 1874 dragen, is de laatste, of zijn vermoedelijk eenige latere afleveringen, pas in 1875 verschenen. Het definitieve voorwoord is gedateerd Juni 1875.

Afl. 1. pp. 1—48. Afb. 1—54; tevens 6 pag. met voorloopige titels en inleiding van Juni 1874.

„ 2. pp. 49—96. „ 55—98.

„ 3. pp. 97—144. „ 99—163.

„ 4. pp. 145—192. „ 164—219.

„ 5. pp. 193—255. „ 220—421; Register (pp. I—XVI).
Tevens definitieve titels, voorwoord (gedat. Juni 1875), verklaring afkortingen persoonsnamen en gebruiksaanwijzing, op 10 pagina's.

D. MAC GILLAVRY.

Bergen, N.H., „De Haaf”, 11 Jan. 1940.

Een determinatie-tabel voor de families der Hemiptera Heteroptera.

J. R. de la Torre Bueno maakt in de *Entomologica americana* Vol. XIX (N.S.) No. 3—4 (Issued Dec. 14 1939) een aanvang met een Synopsis of the Hemiptera-Heteroptera of America, North of Mexico. In deze twee afleveringen worden de families *Scutelleridae*, *Cydnidae*, *Pentatomidae*, *Aradidae*, *Dysodiidae* en *Termitaphididae* behandeld. Ofschoon de Synopsis alleen het genoemde Amerikaansche gebied bestrijkt, vestig ik er vooral de aandacht op, omdat de Synopsis vooraf gegaan wordt door een determinatie-tabel der families. Daarmede wordt een door mij vroeger uitgesproken desideratum (zie Wintervergadering 1934) vervuld; echter niet volledig.

De schrijver behandelt 41 families, waarbij overigens nummer 26 een ongenoemde grootheid blijft. Drie verdere